

PAMIĘTNY (124) ai

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie).

sg m N pamiętny (8). ◇ G pamiętn(e)go (7). ◇ I pamiętnym (1). ◇ f N pamiętną (1). ◇ G pamiętn(e)j (1). ◇ A pamiętną (2). ◇ I pamiętną (2). ◇ n N pamiętné (26), pamiętno (2); -é (14), -(e) (12); ~ (praed) -é (2) *RejPos*, *SapEpit*, -o *RejZwierc*, *SarnStat*. ◇ G pamiętného (29); -ého (19), -(e)go (10). ◇ A pamiętné (25); -é (8), -(e) (17). ◇ I pamiętnym (7). ◇ L pamiętnym (3), pamiętném (1); -ym *RejWiz*; -ym : -ém *SarnStat* (2:1). ◇ pl N subst pamiętné (7); -é (2), -(e) (5). ◇ G pamiętnych (5). ◇ A subst pamiętn(e) (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

I. W funkcji właściwej (35) :

1. *Będący siedliskiem pamięci (1)* : Kiedy się odtworzy w mózgu droga od Fantazji to jest komora z myślenia aż do śmyśłu polspolitego, ale się zamknie droga do komory pamiętnej tedy może być śnienie ale nie bywa w pamięci *GlabGad* L5.

2. *Pomagający zapamiętaniu, zawierający to, co należy pamiętać (1)* :

Wyrażenie: »cedułka, [kartka] pamiętna« [szyk zmienny] (1): *Libellus memorialis*, *Cedułka pamiętna. Mącz* 191d; [*Libellus memorialis Gedenckzedel Pamiętna kárťká ArtNom* Iv].

3. *Pamiętający długo i dobrze, szybko zapamiętujący, mający dobrą pamięć; memor, memoriosus Cn (1)* :

Szereg: »dowcipny i pamiętny« (1): á bywa taki człowiek w mowie prawdziwy pouolny dobrze dowcipny y pamiętny *GlabGad* N2.

4. *Zachowujący wdzięczność (1)* :

Wyrażenie: »pamiętny na dobrodziejstwo« (1): *Memor et gratus, Pamiętny ná dobrodzieyftwo/ y wdzięczny. Mącz* 215a.

5. *Upamiętniający coś (1)* : Idź zdrów/ a skargę ná moglię śmętną Włóż więc pamiętną. *KochPieś* 50; [Są też dwie w Konstantynopolu pamiętne kolumny *BusLic* 16].

6. *Pamiętany, przechowywany w pamięci (16)* : ale tym więcej są terzeci pamiętne które się in *Oculus KIM* działa *ActReg* 77.

pamiętny komu (6): a yełth [ten Żyd] chłop młodi nyewyelky rumyony czarna Brodą maiaczi. thak yemu pamyethny zego y dzyfs dobrze poznac moze. *LibMal* 1551/158v; *OrzQuin* B3; Ale roftropny człowiek może tak wważnemi słowy proftchaczka pokarać/ że mu to dłużej pamiętno będzie niżby go vderził/ ábo iaką iną fregość nád nim vczynił. *RejZwierc* 77; *KochFr* 110; Iakub Vchánłki, Arcybiskup Gnieźnieńłki, iakiéy był zacności, pamiętno iest ludzióm *SarnStat* 454; *SapEpit* A4.

pamiętny czym (1):wiek śprawiedliwości Iego nie przetrwa żaden: á ná ziemi Wiecznie pamiętny będzie cudy śwemi. *KochPs* 171.

pamiętny między kim (1): iac dokażę takiego vczynku który ná wieki pamiętny będzie między narodem náłzym [quod perveniet in generationes generationum fliis generis nostri]. *BibRadz* *Iudith* 8/20.

pamiętny gdzie (2): Dziwny to był Infułat/ on sławny Tomicki [...]. Ze iego śprawy y dziś/ pamiętne w Koronie *RejZwierc* 55v; *KochPs* 171.

Wyrażenia: »długo pamiętny« (3): *RejWiz* 67v; Rozum miała [Bona]/ że y dziś/ tá niewiećcia głowká/ Sławna w Polfczce/ y długo/ pámiętne iey fłowká. *RejZwierz* 49; *RejZwierc* 77.

»na potomne czasy pamiętny« (1): dla tego piśmo ludźie náleźli: áby to co chcemy mieć ná potomne czasy pámiętne/ piśmem było obwárowano y podpárto. *SarnStat* 1210.

»pamiętny do śmierci, pokim żywy« (1:1): poştánowiliśmy byli Roku przefzłego/ w Zurowicách v Orzechowłkiého/ [...] przy onéy tłuftéy Geśi/ pomniźli/ Exekucyą wzyftkę. (-) Będzie mi pámiętna oná Geś do śmierći/ bom ná támtéy bieśiedzie rozwiódl fy z tą fwárliwą Ewanyelią *OrzQuin* B3; ten záłtrzał twóy [miłosci] nielitosciwy Mnie być pámiętny muśi pókim iedno żywy. *KochFr* 110.

»na wieki, (zawsze) wiecznie, przez wszystkie wieki pamiętny« = *immortalis JanPrzyw* [szyk 5:1] (3:2:1): *BierEz* H2; *BibRadz Iudith* 8/20; tego tu łam Pan vfty fwemi wyflawia/ iż też ná wieki będzie pámiętne imię iego. *RejPos* 69; *KochPs* 171; *SarnStat* 941; Przy niey tve nabożeńtwo kroluie fpołecznie/ Ktore pámiętne będzie záwżze światu wiecznie. *SapEpit* A4.

Szereg: »sławetny, pamiętny« (1): Tákci Zywotá [Ezop] dokonał/ [...] Ktorego śmierć iest fławetna/ Przez wzyftki wieki pámiętna. *BierEz* H2.

7. Mogący być ogarniętym pamięcią (1) :

Wyrażenie: »wiek [komu] pamiętny« (1): Ná náźę Polfkę/ wieku nam pámiętneho/ [...] fłufzny fad Páńki dopuľczzał głody y zarázy morowe/ częśćiey niż ktorych przefzłych wiekow. *PowodPr* 7.

8. Godny pamiętania; sławny; *memorabilis*, *memorandus*, *memoria dignus Cn* (10) : Vżywał w kazaniu Hiřtoryi y przypowieści pożytecznych duchownych á pámiętnych ku zbudowaniu. *SkarŻyw* 312; *OrzJan* 24; Świádkámi tego fą pámiętne potrzeby/ y zwycięťwá/ ktore Krolowie ich [Węgrów]/ [...] z tych Pogáńcow odnořili. *PowodPr* 33; Bog niechay będzie z tobą. Abyś był domu twego pámiętną ozdobą. *SkorWinsz* A3v.

W połączeniu szeregowym (1): ktoreyby [miłosci Syna Bożego] Apořtoł nie zwał pewnie nád obyczay miłością wyłoką y głęboką [...]. Ale włáńniey y fłufzniey názwáłby ią miłością fwobodną/ pámiętną y też fławną *CzechRozm* 58v.

Wyrażenia: »pamiętne (są) słowa« [szyk 1:1] (2): *SkarŻyw* 318; Więc pámiętne fą fłowá Hektorá męźného *GórnTroas* 40.

»wiecznie pamiętny« (1): Ktorego theż czuyna praca/ nietylko około zacnych á wiecznie pámiętnych fpraw Woiennych/ ále też około pilney rády w rozmnożeniu Spráwiedliwoći świętey/ [...] była záwždy iáko słońce świetna. *GroicPorz* A4v.

Szeregk »pamiętny i wielki« (1): áby ią [Chryřtus swą miłosć] ták zápieczętował ták pámiętnym y wielkim cudem *SkarKaz* 159a.

»zacny a pamiętny« (1): *GroicPorz* A4v cf »wiecznie pamiętny«.

»pamiętny i znaczny« (1): To fą w oczu náłźych pámiętne y znáczne/ y fásiedzkie przykłády. *SkarKazSej* 686a.

9. Wyrażenie: »pamiętny wiek« = *wieczna pamięć; wieczność* [szyk 1:1] (2) : To niechay záwždy w wśićeh ludzkich fłynie/ Póki pámiętny wiek fwym torem płynie. *KochPs* 173; *KlonŻal* B.

** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Memor, fit a Memini, [...] Pámiętny. *Mqcz* 215a.

II. W funkcji rzeczownika: »pamiętne« (89) :

1. *Zapis, wzmianka [czego] (1)*: A około Pręscriptciéy Grodzkiéy pámiętnym [zam. pamiętnego]/ iuż fie powiedziáło wysłzéy około mieyfcá Stárołtów [*De Castri vero praescriptione meminimus satis supradictum, circa tribunalia JanStat 552*] *SarnStat 937*.

2. *Coś, co upamiętnia, nie pozwala zapomnieć (2)*:

pamiętne czego (1): Y nie máłz inłzego známieniá/ [...] iáko to ktore śmierzcią Páńfką iest poświęcone/ y ktore iest náfnádniefze pámiętné teyże śmierci. *WujNT 298*.

Szereg: »znak a pamiętne« (1): I przywiążelz ie [*słowa, które przykazują tobie*] łobie ná rece twoiey/ iákoby znak á pámiętné [*quasi signum*] *Leop Deut 6/8*.

3. *Upomnienie, przestroga (3)*:

[*Szereg*: »napomnienie albo pamiętne«: fą trzy przyczyny karánia wyftępkow albo zbytów. Pierwíła iest/ aby ten ktory przygodnie wyftąpił/ po karánium był ostroźnieyłly á więcey fye niczego niedopuszczáł/ á to zowá nápomnieniem albo pámiętnym/ gdy iákoby pokutę dawáią dla polepffenia. *LorichKosz 140 (Linde)*.]

Żart. (3):

Zwrot: »da(wa)ć pamiętne« [*w tym: komu (2)*] = (o)bić, da(wa)ć lanie; *monimentis communefacere bubulis Cn [szyk zmienny] (3)*: *GostGosp 44*; Przeto pámiętné dawáią tu bráci Dawni flifowie/ nie dáleko gáci. Zeby pomnieli gdzie do Gdańfká drogá/ Gdzie do Olbiągá. *KlonFlis G4v; KlonWor 71*.

Szereg: »chłosta i pamiętne« (1): ktory pośledzey przyedzie/ ták fie z nim obchodzić/ iáko w fzkole z żaki Bákálarz: to iest/ dáć mu chłoftę/ y pámiętné dobre. *GostGosp 44*.

4. *praw. Oplata otrzymywana przez sędziego lub sąd za osądzenie sprawy albo za wysłuchanie przysięgi, albo za obowiązek pamiętania treści zapadłego wyroku (wciągnięcie do akt) i wydania w razie potrzeby odpowiedniego o tym fakcie świadectwa; memoriale JanStat (83)*: Item pamyathne náfzandzie pocztherzy grołłche polłkye od kogołz kolwyek bancz *LibLeg 6/115v; ComCrac 18*; Sporo im [sędziom] więc młyny mielá Kiedy fie pámiętnym dzielá *RejRozpr C3, C2v; RejWiz 139v*; Woiewodztwo Ráwłkie [...] ma być wiecznie wolne od pámiętnego *UstPraw K3, C [2 r.], C2*; A gdyby tákich ludzi/ więcey w Polłzcze było/ Siłáby pámiętnego/ Sędzyemu vbyło. *RejZwierz 64v; Prot D4*; pozwalamy: áby w źiemii ich było iuż zówždy y na potomne czáły od káždého Dekrétu pámiętného trzy grołze *SarnStat 822*; A tego pámiętného/ Sędzia dwie części/ Podfędek trzecią mieć ma. *SarnStat 1156, 537, 699, 797, 804 [3 r.], 817 (26)*.

pamiętne za co (2): ále tylko zá Dekrét głównéy rzeczy vczyniony niech pámiętné będzie. *SarnStat 804 [idem] 818*.

W połączeniu szeregowym (1): Wymyśła więc fortele táké y owáké: Winy/ depáktácie/ pámiętné/ y fólze *KlonWor 18*.

W porównaniu (1): Y rołkazał themu człowiekowi [*uleczonemu z trądu*]/ áby fzedł do nich [*kapłanów*]/ [...] á záložyl iáko pámiętnym/ ono wyznánie fwoie/ áby fie potym nie wymawiali/ zechmy o tym nie wiedzieli *RejPos 47*.

Zwroty: »pamiętne (a. [ile] pamiętnego) brać (a. wybierać, a. pamiętnego nabrać), wyciągać; za pamiętne [ile] brać; pamiętne ma być brane, niech będzie wzięto« = *memoriale a. ratione memorialis a. solutionem memorialis exigere, pro memoriali recipere JanStat [szyk zmienny] (8:2;2;1:1)*: Szędziowie

ziemłczy pamiętnego niemayą bracz więcej iedno pięcz grofły *ComCrac* 18; *UstPraw* C; Bo [sędzia] łobie dobrze vczyni/ iż pamiętnego bobrow y liłzek nábierze. *RejZwierc* 94v; Piłárze pamiętné iákie brác máią. *SarnStat* 816; tedy iedno tylko pamiętné od tákowéy žaloby niech będzie wzięto. *SarnStat* 818; á od przełożenia Roku prawdziwą niemocą/ y od kálfówánia zapifu nie więcej/ iedno grofz zá pamiętné y zá píłmo áby bráli *SarnStat* 819; iákóz ład od nieftánego nie brác niema/ áni pamiętného wycięgác od ftrony. *SarnStat* 1158, 486, 804, 817, 818 [2 r.], 869, 1156; [*HerburtStat* 403].

»pamiętne da(wa)ć; pamiętne niech będzie (a. ma być) dano« [szyk zmienny] (4:3): Day od minut day ná zápis Day pamiętne/ dayże winę Ledá o iáką przyczynę *RejRozpr* Fv; *RejWiz* 123v, 162; Choćia kto žalúie iedną žalobą od wiela ołob/ tedy iedno pamiętne ma być dano. *UstPraw* C; *SarnStat* 804, 818; także Woytowie/ Ráycy/ ławnicy/ *et id genus* włyfscy/ niechayby też záraz po elekcyách swoich/ pewne á znošne pamiętne/ do tegoż łkárbu Rzeczypołp: dawáli *VotSzl* D3v.

»pamiętne kłaść (a. zakłádać), załožyc (a. połožyc)« [szyk zmienny] (3:3): Thedy obvynyony ma pamyanthne połofzicz abandzye volen odewłzego *LibLeg* 6/116; (*nagł*) Czart zakłáda Pamiętne yż fię do tych biorą czo ym fluzili (-) Ia kłáde Pamietne Panie Niechay fię tak *Decret* łtanie *RejKup* z8, ee2v, ee5; *UstPraw* H3v.

»pamiętne (a. [ile] pamiętnego) płácić; od pamiętnego [ile] płácić, [ile] niech będzie płacone; płacenie pamiętnego; niech będzie pamiętne płacone« = *memoriale fiat; a memoriali solvere; solutio memorialis* *JanStat* (2;1:1;2): (*nagł*) Od pamiętného wiele płácić máią. (-) [...] łkázuiemy: áby w rzeczách dziedzicznych y nie dziedzicznych wielkich Sędzia w płáceniu przerzeczoného pamiętného nád czwórzy grofze wycięgác y brác nie śmiał [*Iudex praetextu solutionis praedictae Pamiętné/ ultra quatuor grossos, exigere et recipere non praesumat* *JanStat* 501] *SarnStat* 817; Woiewództwo Ráwłkie iákie pamiętné płácić ma. *SarnStat* 821, 797, 819, 825, 860.

Wyrażenie: »pamiętne pisarskie« (1): O pamiętnym Piłárłkim. *SarnStat* 911 *marg*; [*HerburtStat* 402].

Szeregi: »czesne a(l)bo pamiętne« (2): ACZ dla odkupienia vbogich łudzi vtrápienia Czełné/ álbo pamiętné/ które zwykło byđz Sędziému gdy którą rzecz łkázował dawáné/ było odięte y práwie łkázoné: włzákże [...] *SarnStat* 817, 815; [*HerburtStat* 403 (*Linde*)].

»pamiętne ni koc« (1): Sędzyowie/ Stárołtowie/ co tu was ładzili/ Po dyableć fie tám [*w piekle*] teraz włyfscy dorzadzili. [...] Pamiętnego ni kocow/ iuż im nie dawáią. *RejWiz* 162.

»pamiętne alias przysiężne« (1): zá pamiętné aliás przysiężné [*pro Memoriali aliâs Pamiętné/ sive alio nomine Przysiężné* *JanStat* 502] nie więcej ieno dwa grofzá brác *SarnStat* 817.

Przen (5) : Ale pátrzay w pamiętnym byś nie dał y łkory. *RejWiz* 124; On mu kámieñ vkazał/ [...] Czekałem ia gdy będyełz dekretá ferowác. Iełli niełpráwiedliwie/ tym pamiętnym w czoło/ Miałemci dáć áżby fie był obrocił w kołó. *RejFig* Aa2v.

Zwrot: »pamiętne zapłácić« (1): Rułzayże iuż poki chcelz/ áż cie dyabli rułzą Sámeego/ á pamiętne zápláciłz im dułzą. *RejWiz* 123v.

Szereg: »upominek albo pamiętne« (1): Toli on sławny vpominek/ Albo pamiętne: którym łuby Sędziemu wyrok ze włzech Venus Bogini pięknieyłza zápláciła *KochOdpr* C4.

a) O sądzie bożym [czyje = komu dawane] (1) : (nagł) Sędziowie ná łądzie. (-) Ty lie możesz rozmylić/ iż twoie pámiętne/ Ná onym frogim łądzyc/ będzie bárzo łmętne. *RejZwierz* 101v.

5. [Pamięć jako władza umysłowa:

Zwrot: »włożyć w pamiętne«: Mowi [apostół] przez podobieństwo/ áby nam włożył tym łnádniey w pámiętne tákową powinność nászę Krześćańką *GilPos* 2v (*Linde*).]

6. [W Biblii: imię [czyje]: Ieśli mi rzeką: które ieft imię iego? Cóż im powiem? Rzekł Bóg do Moyżészá: IAM IEST KTORYM IEST Rzekł: Ták powiełz łynóm Izráélowym: KTÓRY IEST połłał mię do was. [...]. To ieft imię moje ná wieki/ y to pámiętne [memoriale] moje ná rodzaj y rodzaj. *WujBib Ex* 3/15.]

Synonimy: **II.4.** *czesne, przysiężne.*

Cf **NIEPAMIĘTNY, PAMIĘTLIWY, WIEKOPAMIĘTNY**

MP